

Sygn. akt IV KK 369/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Puskarski

SSA del. do SN Andrzej Kot

Protokolant Jolanta Grabowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga
w sprawie **J.W.**

skazanego z art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k., art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 12
k.k. i art. 4 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 14 marca 2017 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę
od wyroku Sądu Okręgowego w T.

z dnia 17 maja 2016 r., sygn. akt II Ka .../16

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w N.

z dnia 9 listopada 2015 r., sygn. akt II K .../15,

**1. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w T. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym;**

2. zwraca J. W. uiszczoną opłatę od kasacji w kwocie 450 zł.

UZASADNIENIE

J. W. został oskarżony o to, że:

I. „w okresie od bliżej nieustalonego dnia 1990 r. do bliżej nieustalonego dnia 2008 r. w miejscowości J., następnie w Z. znęcał się fizycznie nad swoją żoną D. W. w ten sposób, że bez powodu wszczynał awantury domowe, w trakcie których dopuszczał się wobec niej rękoczynów oraz w okresie od bliżej nieustalonego dnia 1990 r. do 27 grudnia 2011 r. znęcał się psychicznie w ten sposób, że wyzywał ją słowami obelżywymi, swoim zachowaniem zmuszał ją do opuszczania domu, groził jej pozbawieniem życia, zakręcał wodę i gasił światło w łazience,

tj. o popełnienie czynu z art. 207 § 1 k.k.

II. od bliżej nieustalonego dnia stycznia 1990 r. do lutego 2008 r. w J. i w Z. . wielokrotnie przemocą doprowadzał swoją żonę D. W. do obcowania płciowego, raz lub więcej razy w miesiącu w ten sposób, że bił ją ręką po głowie, następnie jedną gołą ręką lub poduszką zatykał jej usta, a drugą przyduszał za szyję i ściągał jej majtki, wpychając palce do pochwy i odbywał z nią stosunek płciowy, przy czym czynów tych dopuszczał się także w czasie gdy pokrzywdzona była w ciąży,

tj. o popełnienie czynu z art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.”

Natomiast Ł. W. i M. W., synowie J., zostali oskarżeni o psychiczne i fizyczne znęcanie się nad swoją matką D. W. tj. o popełnienie czynów z art. 207 § I k.k. (pkt III i IV aktu oskarżenia).

Sąd Rejonowy w N. wyrokiem z dnia 9 listopada 2015 r., sygn. akt II K .../15, uznał oskarżonego J.W. za winnego popełnienia zarzucanego mu w pkt I aktu oskarżenia czynu, stanowiącego przestępstwo z art. 207 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. skazał go na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Sąd uznał także J.W. za winnego popełnienia zarzucanego mu w pkt II aktu oskarżenia czynu, stanowiącego przestępstwo z art. 197 § 1 k.k. w związku z art. 12 k.k., przy czym ustalił, że czynu tego oskarżony dopuścił się w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru i za to na podstawie art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i art. 4 § 1 k.k. skazał go na karę 2 lat pozbawienia wolności. Na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. orzeczono wobec oskarżonego karę łączną 2 lat pozbawienia wolności, której wykonanie, na podstawie art. 69 § 1 i § 2 k.k. i art. 70 § 1

pkt 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k., warunkowo zawieszono na okres 4 lat próby, oddano również oskarżonego pod dozór kuratora, zobowiązując w okresie próby do zapewnienia spokojnego bytu żonie.

Postępowanie karne przeciwko Ł. W. i M. W., na podstawie art. 66 § 1 k.k. i art. 67 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k., warunkowo umorzono na okres 2 lat próby, oddając oskarżonych w tym okresie pod dozór kuratora.

Wyrokiem rozstrzygnięto także w przedmiocie kosztów sądowych.

Apelacje od wyroku Sądu I instancji wnieśli prokurator, zaskarżając go w części dotyczącej orzeczenia o karze na niekorzyść J.W. oraz obrońca oskarżonych.

Prokurator zarzucił temu orzeczeniu rażącą niewspółmierność orzeczonych wobec oskarżonego J.W. kar pozbawienia wolności – zarówno jednostkowych, jak i kary łącznej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez wymierzenie oskarżonemu za czyn z pkt II kary 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności i orzeczenie kary łącznej w wymiarze 3 lat pozbawienia wolności.

Obrońca oskarżonego J.W. w apelacji podniósł zarzuty: błędów w ustaleniach faktycznych, mających istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, obrazy przepisów prawa procesowego oraz obrazy przepisów prawa materialnego. Podnosząc te zarzuty, obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uniewinnienie oskarżonego.

Sąd Okręgowy w T., wyrokiem z dnia 17 maja 2016 r., sygn. akt II Ka .../16 zmienił zaskarżony wyrok co do J.W. w ten sposób, że orzeczoną w pkt II wyroku karę pozbawienia wolności podwyższył do 2 lat i 6 miesięcy, orzeczoną w pkt III wyroku karę łączną podwyższył do 3 lat pozbawienia wolności oraz uchylił pkt IV, V, VI i XI wyroku. W pozostałej części co do tego oskarżonego oraz w całości co do Ł. W. i M. W., zaskarżony wyrok utrzymał w mocy oraz rozstrzygnął w przedmiocie kosztów sądowych.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca J.W.. Skarżący zarzucił:

1. „rażące naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na treść wyroku,

to jest:

- a) art. 433 w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. polegające na nienależytym rozważeniu i nieprawidłowym ustosunkowaniu się do zarzutów odwoławczych, o których mowa w pkt. II ppkt. 1 a), b) i c) oraz ppkt 2. a), b) i c) a nadto pkt 3 apelacji,
 - b) art. 7 k.p.k. oraz art. 4 i art. 410 k.p.k. - przez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów wyrażającej się w selektywnym dopasowaniu dowodów na potwierdzenie przyjętej przez sąd wersji zdarzeń opierającej się wyłącznie na rozbieżnych zeznaniach pokrzywdzonej D. W., wbrew zasadom prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, bez prawidłowego (logicznego) uzasadnienia przyjętej wersji oraz z pominięciem przy ustaleniu podstawy faktycznej wyroku - depozycji wszystkich oskarżonych tj. J.W. jak i M. W. oraz Ł. W. jak i świadków obrony, w szczególności zaś synów stron tj. D. W. i P. W., a nadto prawomocnego wyroku rozwodowego Sądu Okręgowego w T. z 13 maja 2014 r., sygn. akt I C .../13, potwierdzających istotne okoliczności, jasno wskazujące na niewinność oskarżonego J.W.,
 - c) art. 5 § 2 k.p.k., przez rozstrzygnięcie nie dających się usunąć wątpliwości odnośnie czynności sprawczych w zakresie przestępstw z art. z art. 207 § 1 k.k. i art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., na niekorzyść oskarżonego J.W. zamiast na jego korzyść.
2. rażące naruszenie prawa materialnego, mające istotny wpływ na treść wyroku, tj. art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., albowiem:
- a) w sytuacji zaś, w której żona, przez długi okres toleruje określone zachowania męża, nie sposób jest oddzielić - które z aktów seksualnych były w inkryminowanym okresie - zgodne z jej wolą - a które były wbrew jej woli, trudno, zdaniem mandanta mówić o przestępstwie,
 - b) w sytuacji zaś, w której żona, przez długi okres toleruje określone zachowania męża, nie sposób jest oddzielić - które z aktów seksualnych były w inkryminowanym okresie - zgodne z jej wolą - a które były wbrew jej woli, trudno, zdaniem mandanta mówić o działaniu w ramach z góry powziętego zamiaru (założenie wg którego mandant miałby przewidywać określone działania na wiele lat naprzód jest trudna do zaakceptowania, z logicznego punktu widzenia),
 - c) czyn z art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., popełniony 15 lat przed wszczęciem

postępowania karnego uległ przedawnieniu. Znamienne zaś, że jedyny precyzyjny opis aktu seksualnego pokrzywdzonej, jaki miał być odbywany wbrew jej woli, pochodzi z okresu 15 lat przed wszczęciem postępowania karnego”.

Podnosząc te zarzuty, obrońca wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w T. i uniewinnienie J.W. lub ewentualnie przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Prokurator Prokuratury Okręgowej w T. w pisemnej odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie, jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja wniesiona przez obrońcę J.W. w zakresie zarzutu rażącego naruszenia przepisów art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. jest zasadna.

Z treści zarzutów zawartych w apelacji obrońcy skazanego jednoznacznie wynika, że skarżący przede wszystkim kwestionował ustalenia Sądu I instancji, dotyczące obu przypisanych czynów, dokonane na podstawie zeznań pokrzywdzonej D. W. Obrońca, nie zgadzając się z przyjętą przez Sąd I instancji oceną zeznań tego świadka, wskazywał między innymi na wieloletni konflikt między skazanym a jego żoną, który w dużej mierze wynikał z poważnych zaniedbań wychowawczych pokrzywdzonej wobec synów oraz jej negatywnego nastawienia wobec męża. Obrońca podkreślił również, że te właśnie okoliczności były powodem wystąpienia przez oskarżonego z pozwem o rozwód. Zauważyć należy, że Sąd I instancji przeprowadził dowód z akt sprawy rozwodowej stron, lecz jedynie w uzasadnieniu wyroku wzmiankuje o treści zapadłego w sprawie wyroku, nie wyprowadzając z niego żadnych wniosków, ani też ocen. Natomiast, co należy podkreślić, Sąd Okręgowy w T. w sprawie z powództwa oskarżonego J.W. przeciwko D. W. wyrokiem z dnia 13 maja 2014 r., sygn. I C ../13 rozwiązał przez rozwód małżeństwo stron z winy obojga małżonków. Z twierdzeń obrońcy wynika, że Sąd rozwodowy nie dał wiary pokrzywdzonej na temat tego, że była zmuszana do obcowania płciowego, a scysje stron były wzajemne. Analizując treść uzasadnienia zaskarżonego kasacją wyroku należy stwierdzić, że Sąd odwoławczy całkowicie pominął te kwestie, a co powoduje, że obrońca skazanego słusznie wskazał w kasacji, że Sąd ten nie rozpoznał jego zarzutów związanych z oceną materiału dowodowego, w szczególności zeznań pokrzywdzonej. Sąd II instancji w

przedstawiony wyżej sposób rażąco więc obraził art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. i to w takim stopniu o jakim mowa w art. 523 § 1 k.p.k., co uzasadniało uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy w pełni zdaje sobie sprawę z ujętej w art. 8 § 1 k.p.k. zasady jurysdykcyjnej samodzielności sądu karnego i autonomii orzekania sądu w przedmiocie procesu. Sąd rozpoznający sprawę karną nie jest więc związany rozstrzygnięciami danej kwestii przez sąd cywilny lub władzę administracyjną. Jednakże należy w tym miejscu wskazać na wyjątki od tej zasady sformułowane w art. 8 § 2 k.p.k., z którego jednoznacznie wynika, że sąd karny jest związany prawomocnym rozstrzygnięciem sądu kształtującym prawo albo stosunek prawny. Do tego rodzaju rozstrzygnięć należy niewątpliwie wyrok orzekający rozwód, którego sąd karny nie może ignorować. A należy przypomnieć, że z sentencji wyroku Sądu Okręgowego w T. z dnia 13 maja 2014 r. wynika, że do rozwodu stron doszło z winy obojga małżonków, co winno być wzięte pod uwagę przez Sądy orzekające w tej sprawie. Oczywiście odrębną kwestią jest ocena dowodów zaprezentowana w uzasadnieniu wyroku przez Sąd rozwodowy, którą sąd karny nie jest związany, jednakże nie może jej całkowicie pominąć milczeniem. W sytuacji, gdy taka ocena tych samych dowodów mogła by doprowadzić do całkowicie odrębnych wniosków, konieczne jest dokonanie pogłębionej analizy materiału dowodowego, czego w tej sprawie nie dokonano. Podkreślić należy, że dokonywanie diametralnie różnej oceny tych samych dowodów przez sąd rozwodowy oraz sąd karny, które rozpoznają sprawę w zakresie tych samych zachowań i na podstawie tych samych dowodów, nie jest pożądane, gdyż osłabia zaufanie do wymiaru sprawiedliwości.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd odwoławczy weźmie pod uwagę powyższe, a nadto dokona również pogłębionej analizy dowodów dotyczących świadomości oskarżonego co do bezprawności jego zachowań w zakresie czynu z art. 197 § 1 k.k. Należy zauważyć, że z zeznań pokrzywdzonej wynika, że przez wiele lat uważała zachowania męża w sferze intymnej za normalne i dlatego im się nie sprzeciwiała i nie stawiała rzeczywistego oporu przed odbyciem stosunku, ponieważ uważała go za normalną małżeńską powinność. Podobnego zdania była

również jej teściowa. Skoro więc pokrzywdzona poddawała się woli męża i dopiero po wielu latach oceniła jego zachowania krytycznie, to należy wyjaśnić, czy zachowania oskarżonego nie wynikały z jego błędnego przekonania co do ich legalności i normalności, zakorzenionego w środowisku.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.

kc